



УДК 271.222(497.11)-773-745"19"

271.222(497.11)-773-726.3:929

Прегледни чланак

Дарко Ивановић

Народна библиотека „Радоје Домановић“, Велика Плана

Духовни суд Епархије браничевске у XX веку

Abstract: Духовни (Црквени) суд, основан у време обнављања Епархије браничевске (1921–1922), имао је велики значај и утицај на црквени живот у Епархији. У свом саставу имао је председника, по два члана–судије, секретара, писаре, тужиоца и повремено адвоката, углавном по службеној дужности. Председници, судије и тужиоци били су угледни свештеници, протојереји и протојереји-ставрофори, најпре Љубисав Поповић (председник), Добривоје Лучић и Драгољуб А. Поповић (судије). После пензионисања председника суда Душана Милановића (1932), дужност председника преузео је владика др Јован и након њега и остале владике биле су на челу суда.

Key words: Епархија браничевска, Духовни суд, судије, тужиоци, секретари, писари, епархијска управа.

Црквени историчари нису посветили довољну пажњу управи Епархије браничевске после Великог рата, нарочито њеном Духовном (Црквеном) суду.¹ Само је спорадично писано о овој теми, углавном у шематизмима и службеним вестима у *Браничевском веснику* и *Службеном веснику Православне епархије браничевске*. Из оскудне архивске грађе треба издвојити кондуит листе указног и науказног особља у фонду Архива Југославије *Браничевски Духовни суд*, а из литературе две скоро објављене књиге епископа браничевског Венијамина, *Да нам буде мило-сѝив Госѝод* и *Осѝајем са сѝагом својим*. Два летописа пожаревачких парохија, прве и пете, дају кратке податке о Духовном суду. Значајни су и подаци из објављене архивске грађе *Одлуке и решења Сабора, Синода и Епархије браничевске* у периоду између два светска рата.

Пожаревац је пре 1921. године у црквено-административном погледу био седиште окружног Протопрезвитерата пожаревачког, тиме и у саставу обновљене Митрополије београдске, највише црквене институције Кнежевине, односно Краљевине Србије. Овај протопрезвитерат имао је у свом саставу шест намесништва (пожаревачко, рамско, звишко, млавско, моравско

¹ Конзисторија; помоћни орган епархијског епископа при вршењу његове судске власти.

и хомољско). Све до обнове Епархије браничевске овој Митрополији припадали су делови два протопрезвитерата, моравског (Ћуприја, ресавско и параћинско намесништво) и подунавског (смедеревско и јасеничко намесништво), дакле црквене територије које су 1921. године припојене овој епархији.²

После Великог рата (1914–1918) уједињене су српске православне црквене области (Београдска митрополија, Карловачка митрополија, Цетињска митрополија, Стара Србија и Македонија, Далмација и Бока, Босна и Херцеговина, Хрватска и Америка; укупно 24 епархије) у јединствену Српску православну цркву, Српску патријаршију (1920).³ Исте године основани су њени управни органи: Свети архијерејски сабор, под председништвом првог патријарха Димитрија Павловића (1920–1930) и Свети архијерејски синод. Већ наредне године обновљена је Епархија браничевска, после одуке Светог архијерејског сабора СПЦ (3. септембар 1921). За првог епископа браничевског изабран је архимандрит Митрофан, дугогодишњи бележник Епархије пакрачке. Хиротонисан је 16/29. јануара 1922. године, а устоличен је 13. маја исте године. За седиште је одређен Пожаревац, раније седиште протопрезвитерата пожаревачког. Исте године установљен је Духовни суд Епархије браничевске.⁴ Први чланови овог суда били су протојереји-ставрофори Љубисав Поповић (председник, ранији председник Жичког Духовног суда), Добривоје Лучић (судија, парох туријски) и Драгољуб Поповић (судија, парох браничевски). Благодарети искусном проти Љубисаву, Духовни суд је организован и на време почео рад.⁵ Према *Кондуити листи указној и неуказној особља* за 1922. годину, овај суд је имао 9 чланова: поменуте судије и председника, секретара (Богољуб П. Поповић), два писара (Александар В. Поповић и Радослав Поповић) и три званичника (Миодраг М. Илић, Љубинка П. Кузмановићева и Владимир Перић).⁶

Прилажемо њихове биографије, пошто, осим за прву тројицу, нису раније објављене. Тако ће бити и са биографијама каснијих чланова овог суда.⁷

Захваљујући проти Љубисаву Поповићу (Багрдан 1881 – 1966. Багрдан) овај духовни суд је сматран за један од најбољих. Био је његов први председник и оснивач, а на том положају је остао до одласка у Архиепископију

² Смедеревско намесништво није званично имало овај назив.

³ Грујић, 1989, стр. 177–178.

⁴ *Лейоитис Садорне йожаревачке цркве*, стр. 41.

⁵ Исто, стр. 32.

⁶ АЈ, 69, 259 (387), 1922.

⁷ Потпуне биографије председника, судија, тужиоца и секретара објављене су у двотомној књизи мр Дарка Ивановића, *Свешћенослужитељи Браничевске епархије* (Пожаревац, 2014, 2016).

Београдску (1926).⁸ Отац Добривоје М. Лучић (Ужице 1879 – последњи помен 11. децембра 1954) је после службовања на парохијама (1907–1922) био је један од првих судија Духовног суда.⁹ Отац Драгољуб А. Поповић (Везичево 1880 – 1957. Пожаревац) службовао је у овом суду од 1922. године до своје смрти.¹⁰

Богољуб П. Поповић (рођен 1894. у Војсци), секретар, привремени учитељ од 1914. године, потом болничар–наредник у Великом рату, завршио је деветоразредну Богословију *Свeйи Сава*.¹¹

Александар В. Поповић, рођен 1897. у Темској, код Пирота, завршио Богословију *Свeйи Сава* (1920), 1921. привремени учитељ, 1922. званичник Београдског Духовног суда, писар III класе Браничевског Духовног суда од 1922. до 1926. године.¹²

Миодраг М. Илић, рођен 1901. у Касидолу, завршио два разреда гимназије (1913), чиновник Окружне железнице у Пожаревцу, био је званичник овог суда (1922–1926).¹³

Љубинка П. Кузмановићева, рођена 1890. у Дубоки (Звижд), званичник од 1922. до 1924. године.¹⁴

Радослав Поповић, рођен 1896. године, завршио богословију у Оксфорду (1918), од 1919. учитељ, потом од 1921. званичник Београдског Духовног суда, а од наредне године писар и секретар Браничевског Духовног суда.¹⁵

Владимир Р. Перић, рођен 1888. у Сиракову, завршио гимназију, борац од 1915. до краја 1918, од 1921. званичник Духовног суда у Куманову, а од 1924. пожаревачког Духовног суда.¹⁶

У време прикупљања података за *Шемањизам Источно православно Српске ђакоперијаршије* 1924. године било је упражњено место секретара. Тада су службовала два писара, Александар В. Поповић и Лука Ј. Поповић. Остали су исти званичници Миодраг М. Илић и Владимир Р. Перић, а Драгиња Вучковићева заменила је Љубинку Кузмановићеву. Нису промењени судија, нити чланови суда. Суд је имао и четири почасна члана: архимандрита Макарија (настојатељ манастира Раванице), протојереја Милана Радојковића (намесник млавски и парох петровачки), протојереја

⁸ Ивановић, 2016, стр. 156–157.

⁹ Ивановић, 2014, стр. 185; АЈ, 69, 259 (387).

¹⁰ Ивановић, 2016, стр. 147.

¹¹ АЈ, 69, 259 (387).

¹² Исто.

¹³ Исто.

¹⁴ Исто.

¹⁵ Исто.

¹⁶ Исто.

Милана Бранковића (окожни протопрезвитер и парох пожаревачки) и јереја Владимира Вуковића (парох брадарачки).¹⁷

Лука Ј. Поповић, рођен 1894. године у моравском Ракинцу (данашње Симићево), редов–долничар у Великом рату, завршио Богословију (1919), привремени учитељ (1923–1924), потом писар браничевског Духовног суда.¹⁸

Пратећи потписе секретара и писара, налазимо и два нова имена, Блажу Кнежевића и Рад. М. Томића.¹⁹

Овај састав Духовног суда остао је само до 19. јуна 1926. године када је за председника постављен протопрезвитер Душан Милановић (Миловановић), који је рођен 1881. године у Болфану, код загребачког Лудбrega. Завршио је гимназију (1900), правне науке без дипломског испита (1904) и православну богословију у Сремским Карловцима (1907). Био је веома образован. Служио се руским и немачким, а читао је и пољски. Одликован је црвеним појасом, протским чином, надбедреником и Орденом Св. Саве V степена.²⁰ Оцењиван је као „строг и пажљив судија“. После свештеничког службовања у Комунцу, Бому, Старој Капели и Пакрацу (парох и окожни протојереј), службовао је у духовним судовима, прво секретар Духовног суда у Сремским Карловцима (1921–1926), а касније, од 19. јуна 1926. као председник Браничевског духовног суда. У сачуваним документима Епархије браничевске први пут се јавља 22. августа исте године, када је обавестио протопрезвитера округа пожаревачког Милана Бранковића да се у свим црквама у Епархији одржи благодарење на дан Престолонаследниковог рођендана (Петар II Карађорђевић, 6. септембар), после Свете Литургије. Тада је одређен да при благодарењу при пожаревачкој Саборној цркви началствује.²¹

Прота Душан је вршио кореспонденцију са патријархом, Сабором, Министарством вера, епископом браничевским, окожним протојерејима, тадашњим среским намесницима, старешинама манастира и многим свештеницима и монасима. Слао је и примао обавештења Свештеничког удружења у Београду и бројних његових пододбора, позивао на претплату књига и брошура, бринуо о службовању и понашању свештеника, сарађивао са другим духовним судовима, упућивао свештенике на сарадњу са хуманитарним, друштвеним, културним и задружним организацијама и соколцима. Дакле, он је поред рада у суду обављао и послове секретара Епархије браничевске.²²

¹⁷ *Шемањизам Источно православно Српске патријаршије*, 1925, стр. 70–71.

¹⁸ АЈ, 69, 259 (387).

¹⁹ Ранковић и Лазић, 2012а, стр. 112, 114, 116, 144.

²⁰ АЈ, 69, 259, Браничевски духовни суд.

²¹ Ранковић и Лазић, 2012б, стр. 81.

²² Ивановић, 2016, стр. 31.

О. Душан је пензионисан у служби председника Духовног суда Епархије браничевске 25. марта 1932. године.²³ После две године одликован је чином протојереј-ставрофор. Умро је од последица шлога 7. децембра 1945. године.²⁴

Поред председника Духовног суда Душана Милановића, и даље су службовали исти чланови—судије, проте Драгољуб А. Поповић и Добривоје Лучић. У новом саставу Суда били су и Лука Ј. Поповић (писар, од 1924. године), Живојин М. Арсић (писар), Велимир М. Пауновић (секретар), Миодраг Илић (званичник), Радивоје Милићевић (писар), Јован Ј. Ристић (писар, 1929), Димитрије Фалк (писар), Душан Ф. Благојевић (секретар), Боривоје Ђорђевић (писар) и Глигорије Ал. Димитријевић (званичник).

Већина ових чланова Суда припадала је свештенству, а међу њима је најзначајнији био његов секретар Душан Филипа Благојевић, протојереј, који је рођен 1900. године у Рачи (крагујевачкој). Он је после завршене богословије у Сремским Карловцима и рукоположења служио у Црљенцу и Лозовику. По својој молби, 20. маја 1928. године именован је за секретара Духовног суда.²⁵ После три године унапређен је за судију Црквеног суда у Београду. Међутим, ни тамо није дуго остао. Враћен је у Пожаревац и постављен за црквеног тужиоца и члана Духовног суда.²⁶ Истовремено је био и члан Управног одбора Привредне задруге Епархије браничевске (1939–1941).²⁷ Умро је 1942. године у Пожаревцу, а сахрањен следећег дана на смедеревском гробљу.²⁸

Живојин Арсић (1899. Шапине – 1945. Пожаревац) завршио је пет разреда гимназије у Пожаревцу и богословију у Сремским Карловцима (1924).²⁹ Рукоположен је у чин ђакона 1925. године у Пожаревцу, а у чин свештеника после непуне три године у Београду од патријарха Димитрија. Постављен је на парохију шапинску, а до тада је обављао послове писара Духовног суда. Поред парохијске службе, он је учитељовао у шапинској основној школи.³⁰ Стрелан је у пожаревачком затвору.³¹

Велимир Пауновић, протојереј-ставрофор, рођен је 1890. у Сопоту, код Космаја. Свештеничку службу започео је 1912. године у Крепољину. У време Великог рата, од септембра 1915. до јануара 1919. године био је

²³ *Службени весник ПЕБ*, 3–4/1932, стр. 21.

²⁴ Венијамин, 2014, стр. 57.

²⁵ АЈ, 69, 259, 1928; *Лейшойис Цркве лозовичке*, I; *Гласник СПП*, бр. 21, стр. 322.

²⁶ Наведени летопис.

²⁷ *Браничевски весник*, 3–4/1939, стр. 84.

²⁸ *Гласник СПП*, бр. 9, 1. септембар 1942, стр. 66; Наведени летопис.

²⁹ АЈ, 69, 259, 1928.

³⁰ Епархија браничевска, *Кондуит лисћа*, 1931; *Гласник СПП*, 21/1928, стр. 322.

³¹ Јовић, 2002.

војни свештеник Пољског артиљеријског пука Дунавске дивизије.³² После ослобођења Србије, постављен је по молби за свештеника парохије макачке.³³ Због слабог здравља, поднео је молбу за секретара Духовног суда и Епархије. Указом од 1. априла 1927. године ступио је на ову дужност.³⁴ Већ следеће године премештен је по потреби службе за секретара Духовног суда у Штипу.³⁵ После пензионисања вратио се у Пожаревац (1945), где је умро 1972. године.³⁶

Радивоје Милићевић, рођен 1900. у Пољани, код Пожаревца, завршио је два разреда гимназије (1914), од 1922. године служио је као званичник Духовног суда.³⁷

Боривоје Ђорђевић, рођен 1903. у Смољинцу, писар Духовног суда од 1926. године, завршио је гимназију (1921) и Богословско-учитељску школу у Призрену (1924), учитељавао је у Мелници (1925–1926).³⁸ Разрешен је ове дужности 1. фебруара 1929. године због одласка на одслужење војног рока.³⁹

Јован Јеремије Ристић, протојереј, рођен 1906. године у Београду, од 4. априла 1928. приправник–писар Духовног суда, завршио је 4 разреда гимназије у Београду (1922) и петоразредну богословију са матуром у Битољу (1927).⁴⁰ Служио је као парох у Плажану (парохија миливска), Вирину и Ђуприји, где је истовремено предавао веронауку као хонорарни наставник Реалне осморазредне гимназије.⁴¹

Глигорије Ал. Димитријевић, рођен 1891. у Доњем Козјаку, код Штипа, званичник Духовног суда од 1928. године, завршио је 3 разреда гимназије.⁴²

Димитрије Франк почео је службу у пожаревачком Духовном суду 1929. године као писар–приправник,⁴³ а завршио је у VIII платној групи (1936).⁴⁴

Евелина Франк, Димитријева супруга, 13. марта 1930. године постављена је за званичника–дневничара Духовног суда, пошто је дотадашњи

³² АЈ, 69, 259, 1928.

³³ *Споменица парохије макачке*, стр. 36.

³⁴ *Гласник СПП*, 12/1927, стр. 209.

³⁵ Исто, 21/1928, стр. 321.

³⁶ Исто, 2/1973, стр. 30.

³⁷ АЈ, 69, 259, 1928.

³⁸ Исто.

³⁹ *Службени весник ПЕБ*, 1/1929, стр. 1.

⁴⁰ *Досијеа*, стр. 68.

⁴¹ Исто.

⁴² АЈ, 69, 259, 1928.

⁴³ Ранковић и Лазић, 2012б, стр. 279.

⁴⁴ *Браничевски весник*, 3–4/1939, стр. 71.

службеник Радивоје Милићевић дао оставку на државну службу, која му је по решењу министра правде од 1. марта исте године уважена.⁴⁵

Поред раније наведених дужности, Духовни суд је помагао подизање цркава и манастира, подстицао свештенике о вођењу рачуна о цивилним и војним гробљима, свештеничким удовима и сирочићима; позивао на претплату брошуре *Свјетли Сава* која била намењена за помоћ изградњи Храма Светог Саве; помагао прикупљање прилога за пострадале у земљотресу у Бугарској и Грчкој (1928); бринуо о одржавању свештеничких братских сабора, одавању поште жртвама Првог светског рата, прикупљању прилога у корист Црвеног крста Руског друштва ради помоћи породицама погинулих руских војника у Великом рату и Бољшевичкој револуцији, сузбијању активности секти, издавању исправа које се тичу брачних питања, прикупљању прилога за руске манастире на Светој Гори, додељивању помоћи старим свештеницима, поклоничним путовањима итд. Дакле, Црквени суд се углавном старао о духовној страни у Епархији.

Године 1932. догодиле су се велике промене у Епархији браничевској. У смислу члана 42. Црквеног устава Српске православне цркве и по претходном споразуму патријарха Варнаве и епископа др Јована, 1. марта Епархије браничевској припојена су два среза, подунавски и великоорашки, који су до тада припадали Архиепископији београдској.⁴⁶

На основу наведеног Устава, 11/24. марта 1932. године, Духовни суд Епархије браничевске прекинуо је рад и образован је нови Црквени суд, под председништвом епископа др Јована. У састав новог суда ушли су дотадашњи његови чланови—судије, протопрезвитери Добривоје Д. Лучић и Драгољуб А. Поповић, секретар — протођакон Михаило Недељковић и писар Димитрије Франк. Задржано је и остало канцеларијско особље. Дотадашњи председник, протопрезвитер Душан Милановић пензионисан је 26. марта исте године. Он је већ 9. априла постављен за архијерејског заменика Епархије браничевске. Потом је изабран од Светог архијерејског сабора за члана Великог црквеног суда.⁴⁷

Пензионисан је служитељ Духовног суда Стојан Станојевић (од 1927. године; рођен 1883. у Великом Црнићу).⁴⁸

На Видовдан 1932. године постављен је за служитеља дневничара Михаило Ђ. Тодоровић, Пожаревљанин.⁴⁹

⁴⁵ *Службени весник ПЕБ*, 2/1930, стр. 17.

⁴⁶ *Лейхойис Парохије њејше њожаревачке*, стр. 28–29.

⁴⁷ Исто; *Службени весник ПЕБ*, 3–4/1932, стр. 21.

⁴⁸ Исти *Службени весник ПЕБ*; АЈ, 69, 259, Браничевски Духовни суд; *Кондуит лисџа*.

⁴⁹ Исто.

Током четрдесетих година XX века у разним споровима и парницама, званичник овог суда Миодраг Илић по службеној дужности је заступао сиромашне и малолетне грађане.⁵⁰

О раду Црквеног суда писала су његова гласила, најпре *Службени весник* (17. фебруар 1929 – 25. децембар 1931), потом *Браничевски весник* (Божић 1932–1941). Дакле, часописи које је основао епископ браничевски др Јован, први епископ — председник овог суда. И касније владике су председавале у раду овог суда, прво др Венијамин (Таушановић, владика браничевски од 1934. до 28. маја 1952), потом Хризостом (Војиновић, 1952–1989), Сава (1989–1993), Хризостом (Столић, администрирао 1993–1994) и др Игнатије (Мидић, владика од 1994).

Поред наведених црквених часописа, сазнања о раду Црквеног суда добијамо из извештаја владике Венијамина, под насловом „Браничевска епархија у 1939. години“, који је објављен у његовој књизи *Остјајем са својим сшагом*.⁵¹ Наведени текст објављујемо у целости, пре свега због његове садржајности.

„Црквени суд

Рад Црквеног суда Епархије браничевске у прошлој 1939. години био је обиман и напоран кад се упореди особље са којим се располаже и број свршених предмета у тој години. Тако из 1938. године пренето је 1.183 брачна спора, а у току 1939. приспело је 497 нових брачних спорова, што значи да је у 1939. години било на раду 1.680 брачних парница. Од овог броја у току године донето је пресуда и решења по брачним споровима 485 и разних других решења по кривицама свештеничких и верних 25. Дакле, свега је у 1939. години свршено предмета 510, а пренето је у 1940. годину 1.195 брачних спорова и 9 предмета по кривицама свештеничких и верних, што укупно чини 1.204 предмета, поред осталих административних предмета. Највише брачних спорова било је из среза млавског, а затим срезова пожаревачког, параћинског, ресавског итд., а најмање из среза орашког. Запажено је да је у овој години због прељубе мужа разведено више бракова, него због прељубе жене. Тако је због прељубе мужа разведено 53 брака, а због прељубе жене 47 бракова. Због прељубе мужа и жене разведено је 157 бракова. Примећује се да су супружници из срезова звишког, хомољског и млавског долазили пред Суд са пречишћеним односима, јер већина од њих по разлазу ступају у конкубинат и кривице своје пред Судом доказују јавним исправама, док спорови из среза раваничког, подунавског и ресавског долазе пред Суд са неизвесним доказима и на Суду доказују кривице сведоцима и другим јавним исправама што изискује дуго ислеђење понуђених доказа и тиме самим спор развлаче и теже долазе до свог права. Овакви спорови и Суду стварају тешкоће те не може благовремено прикупити потребне податке а и странке скупо стају. Ово нарочито због тога што је браничевска епархија

⁵⁰ Готово сви бројеви *Службеној весника ПЕБ*.

⁵¹ Венијамин, 2015, стр. 57–58.

пространа, а њен део источни део одакле највише долазе ови спорови брдовит је, безпутан и сиромашан.

Оволики број брачних спорова у Браничевској епархији је последица неспоразума у браку који често долазе мешањем родитеља супружника у њихову брачну заједницу, као и материјалних прилика, а и због моралне кризе која је захватила нарочито источни део Епархије.

У току минуле године прешло је у православље 56 особа, а из православље иступило је 6 и то су прешли у Мухамеданску веру да би створили бракоразводне узроке.“

У време епископства владике Венијамина догодили су се велике недаће по српски народ и остале православне вернике и његову цркву, у Епархији браничевској немачка окупација и терор нових власти у првим послератним деценијама. Владика је у свом дневнику, који је скоро објављен (фрагменти, записи и сећања) на неколико места поменуо Црквени суд, најпре 5. децембра 1945. године када је у канцеларији суда разговарао са његовим члановима и раду на новом Уставу и седници Уставотворне скупштине од 29. новембра исте године, на којој је одлучено да се Црква одвоји од државе, да јој се одузму бројни поседе и забрани веронаука и прослава Светог Саве у школама.⁵²

Владика Венијамин је и касније разговарао са члановима Савета, Суда и Управног одбора о важним питањима. У истој књизи помиње се решење о пензионисању проте Драгољуба Поповића, судије Црквеног суда и „развлачењу“ пензионисања другог судије, проте Добривоја Лучића (23. април 1947).⁵³

У рату је убијено петнаестак свештеника и монаха Епархије браничевске⁵⁴, а после ослобођења многа свештена лица су разним притисцима присиљена да напусте Цркву. После опомене, Црквени суд их је осудио на губитак свештеничког чина или разрешио монашког завета, углавном у периоду од 1941. до 1958. године.⁵⁵

После пензионисања судија, протојереја Драгољуба Поповића и Добривоја Лучића, чланови–судије били су протојереј-ставрофор Милан Благојевић (архијерејски намесник подунавски), протојереј Славољуб Бисић (арх. нам. млавски), протојереј Данило Шћекић (свештеник из Бара), а њихови заменици протојереји Аранђел Спасојевић (Свилајнац) и Живорад Васић (Пожаревац).⁵⁶ Након одласка дугогодишњег секретара и судског

⁵² Венијамин, 2014, стр. 55.

⁵³ Венијамин, 2015, стр. 114.

⁵⁴ Ивановић, 2017.

⁵⁵ *Списак свештених и монашких лица Епархије браничевске осуђених на губитак чина 1921–1961.*

⁵⁶ *Гласник Српске православне Цркве*, 9/1961, стр. 247; *Шемањизам Епархије браничевске*, 1972, стр. 21.

тужиоца протојереја-ставрофора Миодрага Јеремића (2. фебруар 1952 – 1. септембар 1983), ове две службе обављао је протојереј-ставрофор Петар Белић (архијерејски намесник, секретар и благајник Епархијског управног одбора) до 1. јануара 2008. године. Дакле, може се рећи да су чланови Црквеног суда припадали реду најобразованијих и најспособнијих свештеника ове Епархије.

Прота Мила Благојевић, син смедеревског протојереја Филипа Благојевића, рођен је 1901. године у Рачи. После ниже гимназије у Смедереву, завршио је петоразредну богословију у Сремским Карловцима. Поред ђаконске и свештеничке службе (од 1922, односно 1926) предавао је веронауку у Смедеревској гимназији (1923–1939), управљао смедеревском црквом (1938–1965) и намесништвом подунавским, водио црквени хор „Слогу“ (до 1945) и судио у Црквеном суду (од 1945). Умро је 1965. године у Београду.⁵⁷

Други судија од средине XX века, прота Славољуб Бисић, рођен у Штрпцу код Књажевца (1909), завршио је петоразредну гимназију у истом граду, богословију у Призрену (1931) и студије на Богословском факултету СПЦ у Београду (1959). Административно знање и искуство стекао је као чиновник приправник Црквеног суда у Зајечару (од 1932), потом као ђакон (од 1933), свештеник (од 1934) и архијерејски намесник млавски (од 1937). Судску службу почео је као судија заменик проте Милана, а после смрти проте Драгољуба Поповића (1957) постављен је за члана–судију у Пожаревцу. Умро је 1985. године.⁵⁸

Прота Данило Шћекић (Корито, код Бијелог Поља, 1906–1990. Пожаревац), свршени призренски богослов (1929), обављао је судску службу као парох барски (Баре, Берање и Касидол) и после одласка у пензију (1970).⁵⁹

Прота Аранђел Спасојевић (Луковица, код Свилајнца, 1912–1983. Свилајнац), свршени богослов Сремско-карловачке богословије (1934), као парох црквеначки и свилајначки био је заменик судија Црквеног суда.⁶⁰

Прота Живорад Васић (Кличевац, 1915 – 2003. Пожаревац), после завршене богословије у Сремским Карловцима (1936) и одслужења војног рока (1937) служио је као свештеник најпре у Петки, потом од 1955. године у Пожаревцу (до 1977). Истовремено је био заменик члана Црквеног суда.⁶¹

Прота Миодраг Јеремић (Забрђе, код Петровца 1910 – 1997. Београд), свештенослужитељ после завршене богословије у Призрену (1935) и рукоположења у чин презвитера (1936). Од 2. фебруара 1952. године, поред

⁵⁷ Ивановић, 2014, стр. 27–28.

⁵⁸ Ивановић, 2014, стр. 25–26.

⁵⁹ Ивановић, 2016, стр. 293–294.

⁶⁰ Ивановић, 2016, стр. 230.

⁶¹ Ивановић, 2014, стр. 43–44.

дужности парохијског свештеника у Рановцу (од 1936) и Пожаревцу (1954–1976), обављао је дужност секретара и црквеног тужиоца, до 1. септембра 1983.⁶²

Прота Петар Белић⁶³ (Лазница, 1942 – 2013), први послератни богослов Хомоља, свештенослужитељ од 1965. године (Сираково, Велико Градиште и Пожаревац), после положеног чиновничког испита постављен је за секретара Црквеног суда (1983). Ову службу је обављао и после одласка у старосну мировину, све до 1. јануара 2008. године.⁶⁴

Црквени суд је и касније, у ХХI веку, под председништвом владике др Игнатија, у свом саставу имао и има угледне свештенике, углавном протојереје и протојереје-ставрофоре.

Извори

Архив Југославије (АЈ).

Архива Епархије браничевске, *Досијеа*.

Архива Епархије браничевске, *Кондуити листе*.

Летњојис Парохије њејне њожаревачке.

Летњојис Саборне њожаревачке цркве.

Летњојис Цркве лозовичке.

Списак свештених и монашких лица Епархије браничевске осуђених на јудејски чин 1921–1961.

Споменица парохије макачке.

Литература

Браничевски весник, 3–4/1939.

Венијамин, епископ (2014). *Да нам буде милостив Господ*. Пожаревац: Одбор за просвету и културу Епархије браничевске.

Венијамин, епископ (2015). *Остајем са стајом својим*. Пожаревац: Одбор за просвету и културу Епархије браничевске.

Гласник Српске православне Цркве, 9/1961.

Гласник Српске православне њајријарије (СПП), 9; 12/1927; 21/1928; 2/1973.

⁶² Ивановић, 2014, стр. 139.

⁶³ Матић и Илић, 2008.

⁶⁴ Ивановић, 2014, стр. 23.

- Грујић, Р. М. (1989). *Православна српска црква*. Крагујевац: СПЦ Епархија шумадијска.
- Ивановић, Д. (2014). *Свешћенослужитељи Браничевске епархије: А–Љ*. Пожаревац: Одбор за просвету и културу Епархије браничевске.
- Ивановић, Д. (2016). *Свешћенослужитељи Браничевске епархије: М–Ш*. Пожаревац: Одбор за просвету и културу Епархије браничевске.
- Ивановић, Д. (2016). Руски монаси у Епархији браничевској у XX веку. *Саборност*, 11, 143–155.
- Јовић, С. Б. (2002). *Ушамничена Србија: Стрдања свешћенства СПЦ од 1945. до 1985. године*. Београд.
- Матић, З., Илић, Г. (2008). Протојереј-ставрофор Петар Белић. *Саборност*, 1/XIV, 15–26.
- Ранковић, З., Лазић, М. (2012а). *Одлуке и решења Сабора, Синода и Епархије браничевске 1920–1925*. (књига V). Пожаревац: Одбор за просвету и културу Епархије браничевске.
- Ранковић, З., Лазић, М. (2012б). *Одлуке и решења Сабора, Синода и Епархије браничевске 1926–1930*. (књига VI). Пожаревац: Одбор за просвету и културу Епархије браничевске.
- Службени весник Православне Епархије браничевске*, 1/1929; 2/1930; 3–4/1932.
- Шемањизам Епархије браничевске* (1972). Пожаревац.
- Шемањизам Источно православној Српској патријаршије* (1925). Сремски Карловци: САС СПЦ.

Darko Ivanović

National Library "Radoje Domanović", Velika Plana

Ecclesiastical court of Diocese of Branicevo in XXth century

Ecclesiastical court, founded during Diocese of Branicevo restoration (1921–1922), had a significant effect on the church life in the Diocese and influenced it greatly. In its constitution it had a president, two members, both being judges, a secretary, scriveners, a prosecutor and at times a lawyer, officially appointed. Presidents, judges, as well as lawyers used to be esteemed priests, archpriests and archpriest-staurophors, like Ljubisav Popović, the president and Dobrivoje Lučić and Dragoljub A. Popović, the judges the president of the court, Dušan Milanović having been retired in 1932, the duty of a president was taken over by a bishop, Jovan and after him all the rest of bishops were at the head of the court.

Key words: Diocese of Branicevo, Ecclesiastical court, judges, prosecutors, secretaries, scriveners, eparchy management board.

Датум пријема чланка: 22. 2. 2018.

Датум прихватања чланка за објављивање: 8. 10. 2018.

